História módy 1 (v rokoch) :)

Obsah

- V praveku
- Starovek 1

V starovekom Egypte
Mezopotámci
Feničania
Židia
Peržania
Krétska móda
V dobe starovekého Grécka

Pokračovanie...

V praveku
- forma odevu je závislá od klimatických podmienok oblasti, v ktorej praveký človek žil. Pretože sa človek objavil v ľadovej dobe[1] a kvôli svojej obžive lovil zvieratá, je logické, že prvé oblečenie pochádzalo z kože zabitých zvierat a objavilo sa v staršej dobe kamennej[2],
- sa oblečenie vyvinulo z prikrývok a pôvodne chránilo trup a horné časti obidvoch končatín[3]. To, že jeho používanie podstatne znemožňovalo pracovnú schopnosť (praveký človek ho musel držať rukami), si vynútilo objavenie zväzovania resp. opaskov, zošívania a spínania. Z tej doby pochádza aj nález ihly vyrobenej z kosti,
- odev, ktorý chránil pred zimou, umožňoval ľahšie prekonávať prekážky (napríklad choroby), zlepšiť životné podmienky a urýchlil ďalší hospodársky a kultúrny rozvoj,
- sa spolu s objavením prvotných šiat objavili aj prvé ozdoby. V tejto fáze vývoja mali za úlohu vyvolávať u nositeľa estetické pocity, u ostatných pocity obdivu a uznania, u nepriateľov strach a závisť[4],
- len čo sa ľudia začali diferencovať a vytvárať organizované kmene, začínali mať lepšie šaty a ozdoby spoločenský význam a zároveň označovať spoločenské postavenie,
- vznikol aj najstarší dokument o existencii módy - kresba v španielskej jaskyni, na ktorej sa nachádzajú traja muži strieľajúci z lukov a štyri ženy, ktoré ich pozorujú . Všetky štyri ženy sú oblečené podobným spôsobom. Na opasku majú prevesené rovnako dlhé sukne a ich vlasy strednej dĺžky sú tiež učesané podobným spôsobom. Aj keď ošatenie je úplne primitívne, predstavuje viac než holú ochranu. Je zdobené a vykazuje podobnosť,

Praforma módy v ženských účesoch a sukniach

- z tejto doby pochádzajú aj najstaršie stopy po obuvi, ktoré nájdeme na nástenných maľbách škandinávskych jaskýň a znázornenia obuvi na amuletoch[5]. Základom praformy obuvi bola podrážka po celej dĺžke chodidla, chrániaca pred studenou, teplou i hrboľatou zemou[6],
- plnili funkciu vejárov vetvy stromov.

Pred 40 000-8 000 rokmi - ľudia dokázali založiť oheň s pomocou lukového vrtáka, dlabaním vyrobiť primitívne člny, zdokonalili zbrane, začali používať luk, dokázali zhotoviť nástroje z viacerých súčastí, zhotoviť odevy z koží, ktoré „zošívali“ šľachami, pripravovali pečené a varené jedlá, začali pliesť košíky, vzniklo hrnčiarstvo.

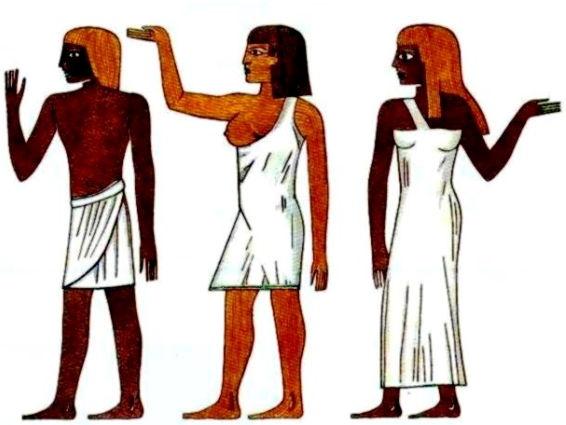
Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Asi pred 7000 rokmi - sa stala vlna prvým vláknom, ktoré si našlo cestu do látky (pozrite si článok O prírodných vláknach a pradení). Človek tej doby si mohol vybrať iba medzi vlneným odevom a odevom z kože. Z kostí vyrobil a začal používať ihlu.

Starovek
V starovekom Egypte - bola pôvodným odevom zástera, ktorú nosili muži i ženy. Iným odevom bola košeľa bez rukávov. K nej sa neskoršie obliekala vesta. Košeľa a zástera žien bola dlhšia ako u mužov. Košeľa ženy siahala až k členkom, zástera ku kolenám. Neskôr sa nosil aj ľahký plášť.

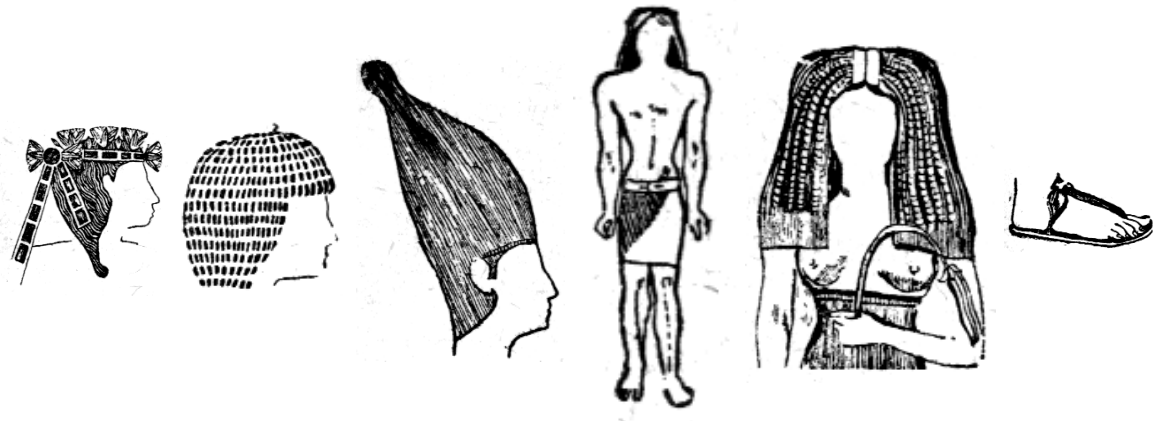

Mužský a ženský odev egyptskej vládnucej vrstvy

Mužský a ženský odev egyptských otrokov

Plisovaný amarský šat, ktorý bol zhotovený z jemných priehľadných tkanín, bol odevom žien,
- Egypťania poznali parochne, ktoré ich pôvodne chránili proti slnku,
- králi a kňazi chodili v sandáloch, ostatní ľudia chodili bosí,
- ženy aj muži nosili šperky. Obľúbené boli najmä náhrdelníky, náramky pod lakťom aj nad ním a ozdobné obrúčky okolo nôh nad členkami[7],
- Egypťania si parfumovali vlasy voňavými masťami a telo si dávali masírovať príjemne voňajúcimi olejmi,
- ženy si čiernili obočie, maľovali si okolie očí na zeleno a nechty si farbili žltočervenou farbou, zahaľovanie poprsia nepokladali za potrebné.

Ženský účes | **Mužský účes** | **Prikrývka hlavy** | **Sukňovité šaty** | **Schéma dekoltovania** | **Sandále**

Už 3400 rokov p.n.l. - balili Egypťania múmie do ovínadiel utkaných z ľanových vlákien[8], vlnu pokladali za „nečistú“ (pozrite si článok O tkaní a krosnách).
Z obdobia 3000 rokov p.n.l. - pochádzajú prvé dôkazy o použití bavlny v Indii.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Číňanky si prezerajú a žehlia práve utkaný hodváb

Do roku 2640 p.n.l. - sa kladie podľa čínskej legendy vznik hodvábu. Podľa nej požiadal cisár Chuang-ti svoju manželku Si Ling-š´, aby zistila, čo škodí morušiam v jeho záhradách. Si objavila biele húsenice, ktoré snovali lesklé zámotky. Jeden zámotok náhodou pustila do horúcej vody a zistila, že z neho môže vytiahnuť jemné vlákno a navinúť ho na cievku. Podľa všetkého tak objavila technológiu výroby hodvábu, ktorá ostala viac ako na 2000 rokov čínskym tajomstvom. Každý, kto by prezradil tajomstvo výroby hodvábu, by bol podľa cisárskeho zákona odsúdený na trest smrti umučením.
Už 1400 rokov p.n.l. - dokázali Egypťania utkať zložité látky s jemnými farebnými vzormi.
Z roku približne 1337 p.n.l. - pochádzajú najstaršie nájdené vejáre. Boli objavené v hrobke egyptského faraóna Tutanchamóna.
Zo 6. storočia p.n.l. - pochádza grécka amfora, na ktorej dekorácii sú zobrazené priadky, tkáči a krosná (vysoké asi 1,5 m).
V 5. storočí p.n.l. - boli vynájdené nožnice. Používali sa na strihanie oviec a látok, prípadne vlasov a fúzov.

Mezopotámci (Babylončania a Asýrčania) nosili ako odev bavlnený kabát s košeľovým strihom, krátkymi rukávmi a siahal do stredu lýtok[9]. Ku kabátu patril pozdĺžny pravouhlý pestrý kus vlnenej látky, veľmi dlhý, ktorý špirálovito ovijal celú postavu[10]. Pôvodne bol z kožušiny, neskôr z vlneného súkna.
Veľká pozornosť sa venovala česaniu vlasov a fúzov[11].
Dvorné dámy si maľovali tváre na zeleno, ústa na červeno, obočie na čierno, nosili bohaté parochne so striebornými a zlatými umelými kvetmi, na krku ťažké náhrdelníky.
Babylončania sa do dejín zapísali ako prvá bavlnárska veľmoc.

Mezopotámsky odev

Asýrčania nosili nielen dlhé vlasy, ale aj dlhé brady, ktoré boli znakom sily, charakteristickým pre bohov a kráľov.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Asýrske sandále

Feničania
- mali v obidvoch tisícročiach p.n.l. ako národ s čulými obchodníkmi veľký význam pre šírenie a výmenu tovaru[12]. Ich koráby a karavány dopravovali bavlnu, ľan, kožušiny, sklenené i kovové výrobky a z Číny dokonca hodváb,
- oblečenie mali vkusné a farebné,
- vynašli purpurové farbivo, ktoré vyrábali z morských lastúr a dokonale spracúvali sklo a drahé kovy.

Židia
- nosili košeľovitý odev rôznej dĺžky, podľa potreby s rukávmi alebo bez nich. Šaty si opásavali ozdobeným opaskom. Na bielych košeliach mali oblečené[13] obdĺžnikové, väčšinou farebné plášte. Ženy chodili oblečené podobne, ale ich odev bol trochu dlhší a širší ako mužský. Pomerne v hojnej miere používali ozdoby, šperky a líčidlá,
- muži mávali na hlavách popri malých čiapkach prikrývky podobné turbanom.

Peržania
- prevzali odev od porazených Médov, ktorí ho prevzali od Babylončanov. Médovia už poznali koženú obuv a ich odev bol prvý raz v histórii bohato naberaný,
- nosili pôvodne oblečenie z ovčej kože, ale vďaka vojnovým výpravám sa rýchlo zoznámili s bavlnenými a vlnenými látkami a s hodvábom,
- z Indie dovážali a vysievali bavlník, po celej ríši šírili egyptský ľan. Ich zásluhou nepoužívali bavlnené látky len bohatí ľudia,
- bohatí nosievali dva kužeľovité kabáty, z ktorých bol spodný užší a dlhší a siahal až po kolená, prostí ľudia mali obyčajne jeden kabát, dlhý nad kolená. Odev bol väčšinou opásaný a na opasku mužov visel široký nôž. K týmto prvkom časom, prvýkrát v histórii, pribudli dlhé a úzke nohavice, ktoré postupne prebrali všetky národy obklopujúce rímsku ríšu,
- na nohách nosili[14] vysoké kožené topánky siahajúce asi do tretiny lýtok a na hlave guľové kožené čiapky,
- peržania nosili starostlivo upravený účes a fúzy. Najdlhšie fúzy mohli nosiť králi. Šľachetní Peržania si do boja brali aj schránku s voňavými masťami, olejmi a voňavkami.

Už v tých dobách[15] - boli známi svojimi kozmetickými prípravkami a voňavkami Arabi[16].

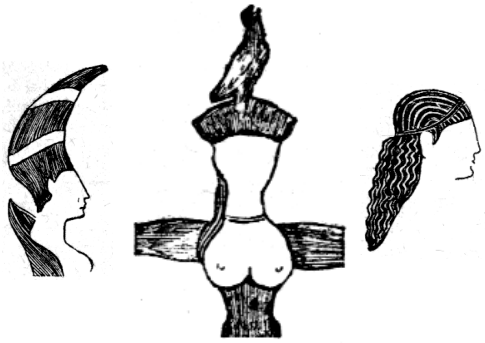
Krétska móda
- odev vznešených aj prostých mužov bol veľmi jednoduchý. Kožený opasok pridržiaval krátku zásteru, ktorá mala niekedy podobu krátkych nohavíc[17]. Najozdobnejšou časťou minójskeho oblečenia bol pás. V chladnom počasí nosievali akýsi plášť, niekedy z kože. Podobný kabát, avšak farebný a ozdobený, si obliekali aj pri slávnostných príležitostiach. Bojovníci mali kožený pancier. Vlasy kréťanov boli dlhé a hladko sčesané na ramená, ich hlavy pokrývali zvláštne barety alebo malé, nízke turbany. Obúvali si ľahké sandále, pri členkoch upevnené šnurovaním. V zime ich bohatší vystriedali vyššími topánkami, ktoré chránili väčšiu časť lýtka,
- dvorné ženy a kňažné sa obliekali inak ako ženy z ľudu. Sukne v páse vždy priliehali a zvonovite alebo kužeľovite sa rozširovali nadol. Občas sa trochu vystužovali. Ich strih sa menil a sukne sa po čase zužovali.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Krétska žena

Sukňa bola pravidelne hladká, len výnimočne vyšívaná a často vodorovne farebne pruhovaná, ale takmer vždy siahala až po členky. Horná časť ženského odevu nebola v prvých obdobiach oddelená od spodnej časti. Blúza mala krátke rukávy a hore vybiehala niekedy do odstávajúceho goliera. Šnurovanie dvíhalo a zdôrazňovalo poprsie[18]. Mali veľa ozdôb a šperkov. Rady nosili nielen prstene, náhrdelníky a náušnice, ale aj diadémy, spony, zlaté prívesky a ihlice, ozdobujúce účes a kroj,
- Kréta vytvorila najrafinovanejší úbor staroveku[19],
- na cesty a do nepriaznivého počasia si Kréťanky brávali teplejšie plášte. Na hlavách nosili občas malé turbany, inokedy širšie klobúky. Najčastejšie si obúvali len sandále, pri iných príležitostiach vysoké topánky. Vysoké koturny už vtedy zdôrazňovali ich vzrast. Muži si na cesty brávali plochý klobúk s dosť širokým okrajom, nazvaný petasos, alebo malú guľovitú koženú čiapku. Niekedy nosili kužeľovitú plstenú čiapku pilos,

Pokrývka hlavy muža **Dekoltovanie** **Účes žien**

- ženy dlho nepotrebovali žiadnu pokrývku na hlavu, pretože sa im zakazovalo chodiť po verejných miestach. O to väčšiu starostlivosť venovali účesom. Najmä helenistické obdobie podstatne uvoľnilo zvyklosti starých Helénov a Grékyne sa postupne stali slobodné. Priaznivé teplé podnebie vyžadovalo predovšetkým ochranu proti lúčom slnka. Na tento účel najlepšieslúžil slamený klobúk, pravidelne plochý a dosť široký, ozdobený nanajvýš na prostriedku malým kužeľom, alebo krátky ľahký závoj, nazývaný kredemnom,
- Kréťania vedeli dokonale spracúvať drahé kovy a krásnymi rytinami ozdobovali zlato, aj vzácne kamene. Najpoužívanejšie kamene boli steatit, achát, porfýr, ametyst a jaspis.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Starogrécky chitón = ženský a mužský odev **Mužský himation**

V dobe starovekého Grécka - sa nosil odev, ktorý vychádzal z oblečenia kmeňa Dórov v predhomérskom období[20]. Jeho základom bolo nezošívané obdĺžnikové vlnené súkno, ktoré sa kládlo na telo a na ramenách zapínalo ihlicami. Pre ženy aj mužov bol odev v podstate rovnaký. Prostredníctvom kmeňa Iónov prevzali neskôr Gréci aj košeľové oblečenie - chitón, ktoré bolo už strihané a zošívané, neskôr aj riasené. Práve naberanie šiat bolo dôležité, tvorilo totiž nielen hlavnú ozdobu, ale aj najdôležitejšiu možnosť módnych zmien. Muži nosili kratší chitón, ženský bol vždy previazaný opaskom. Pre chladnejšie počasie bol určený himation, čo bol asi 1,5 m široký a 3 m dlhý pruh tkaniny, ktorý nosili muži prehodený cez rameno. ženy ho nosili aj ako závoj cez hlavu,
- jedinou obuvou mužov a žien boli sandále. Avšak ani v období rozkvetu Atén neboli bosé nohy prejavom chudoby. Doma chodili Gréci vždy bosí.

Dekoltovanie **Mužský účes** **Ženský účes** **Sandále** **Dórsky stĺp a dórsky odev**

[1] Nesmieme ale zabúdať, že úlohou oblečenia je chrániť nielen proti zime, ale aj proti vetru, slnku, vlhku, piesku a hmyzu.
[2] Oblečenie z tráv, lyka a lístia sa objavilo so zmenou klimatických podmienok a s príchodom teplejších období. Funkciu vejárov plnili v tom čase vetvy stromov.
[3] Obuv, rukavice a pokrývky hlavy vznikli oveľa neskôr.
[4] Hlavným materiálom primitívnych ozdôb boli kamene, kosti, pestré perie, zuby divokých zvierat, mušle, koraly, perly, rôzne kovy, ľudské vlasy a zvieracia srsť.
[5] To dokazuje, ako si ju pravekí ľudia vysoko cenili.
[6] Z nej sa v teplých oblastiach vyvinuli sandále, v studených topánky.
[7] Hlavne v 2. tisícročí p.n.l. mala egyptská výroba šperkov vysokú úroveň.
[8] Ich dĺžka bola až 900 m.
[9] Podľa účelu menil svoju dĺžku. Vojaci a roľníci ho nosili kratší, až nad kolená, príslušníci vládnucich vrstiev až po členky.
[10] Niekedy tvoril len akúsi šerpu.
[11] Predovšetkým vladári si dávali dokonale upravovať hlavu. Ich pokrývky hlavy predstavujú predchodcov turbanu a fezov.
[12] Ich obchodné spojenie obopínalo značnú časť zemegule, od Prednej Indie až po Atlantický oceán.
[13] V prípade nepriaznivého počasia.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

[14] Podľa médskeho vzoru.
[15] Rozumej v staroveku.
[16] Značku najvyššej kvality predstavovali aj v stredoveku.
[17] Na niektorých krétskych kresbách je možné vidieť aj široké nohavice vrecovitého tvaru.
[18] Pri gymnastike mali mladé ženy len bederný pás a ramená si ozdobovali farebnými stuhami.
[19] Pripomína obdobie rokoka.
[20] Jeho základom bolo nezošívané obdĺžnikové vlnené súkno, ktoré sa na ramenách zapínalo ihlicami.

Zdroje

Použitá, citovaná a odporúčaná literatúra:

- ***Ako funguje svet?*** **Reader´s Digest Výber,**
- ***Ľudia a móda*****, Zítek Odolen, Osveta-Bratislava, 1962,**
- ***Model Kompletní průvodce, jak se stát profesionální modelkou a modelem*****, Marie P. Andersonová, prepísala Carole Andersonová Svojka a Vašut, 1995,**
- ***Od fíkového listu k džínom*****, Jana Skarlantová, Grada Publishing, Praha, 1999,**
- **Týždenník *Plus 7 dní*,**
- ***Topmodelky Pohled do zákulisí*****, Sandra Morrisová, Nakladatelství Slovart, Praha 1996,**
- ***Všeobecná encyklopédia pre mladých*****, Mladé letá.**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania